

QUAN HỆ NHẬT BẢN - ARẬP XÊUT

Trương Tuấn Anh*

1. Quan hệ ngoại giao

Nhật Bản là một cường quốc kinh tế lớn thứ hai thế giới (sau Mỹ), nằm ở khu vực Đông Bắc Á. Nhật Bản cũng được biết đến là một trong những quốc gia viện trợ ODA lớn nhất trên thế giới và là quốc gia rất nghèo nàn về nguồn tài nguyên thiên nhiên. Từ sau chiến tranh lạnh đến nay, Nhật Bản bước vào cuộc điều chỉnh chính sách đối ngoại theo hướng giải quyết hoà bình các cuộc xung đột trong khu vực, hợp tác với các nước đang phát triển và các nước đang trong giai đoạn chuyển đổi kinh tế, đặc biệt là tăng cường hợp tác với quốc gia dầu lửa. Đây là cơ sở quan trọng cho quan hệ chiến lược giữa Nhật Bản và Arập Xêut. Mầm mống hợp tác giữa hai nước được bắt đầu từ năm 1938, khi ngài Hafiz Wahba, đại diện ngoại giao Arập Xêut viếng thăm Nhật Bản và dự lễ khánh thành nhà thờ Hồi giáo ở Thủ đô Tokyo. Đáp lại chuyến thăm đó, năm 1939, ngài Masayuki Yokoyama, đại diện ngoại giao Nhật Bản, đã đến thăm Arập Xêut và có cuộc tiếp kiến với Vua Abdulaziz ở Riyadh.

Trong năm 1953, Nhật Bản đã gửi một phái đoàn kinh tế tới Arập Xêut để tìm hiểu hợp tác một số lĩnh vực kinh tế trọng yếu như: năng lượng, viễn thông, điện tử ... Tháng 6/1955, hai nước đã chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao song phương. Năm 1958, Arập Xêut đã mở đại sứ quán ở Tokyo. Nhật cũng mở đại sứ quán của mình tại Jiddah năm 1960 và chuyển tới Riyadh vào năm 1984. Ngay sau khi thiết lập quan hệ ngoại giao, cuộc viếng thăm đầu tiên của đoàn cấp cao giữa hai nước do thái tử Sultan bin Abdulaziz đến thăm Nhật Bản vào năm 1960. Đến nay, hai nước đã có những chuyến viếng thăm qua lại lẫn nhau thường xuyên hơn.

Về phía Arập Xêut, vua Faisal Bin Abdulaziz đã có cuộc viếng thăm quan trọng Nhật Bản vào năm 1973, đánh dấu một bước tiến lớn trong quan hệ giữa hai nước. Đặc biệt, đây là khoảng thời gian cuộc khủng hoảng dầu mỏ diễn ra hết sức phức tạp. Một loạt chuyến viếng thăm của các phái đoàn cấp cao của Arập Xêut đến Nhật Bản đã liên tiếp được tổ chức như: Phái đoàn do ngài Hisham Mohieddin Nazer, Bộ trưởng Tài nguyên và Dầu lửa dẫn đầu vào tháng 2/1990; Phái đoàn

* Viện Thông tin Khoa học Xã hội

cấp cao do Hoàng tử Nawaf Bin Abdul-Aziz dẫn đầu vào tháng 6/1990; Phái đoàn cấp cao do ngài Sulaiman Abdul-Aziz Al-Suleim. Bộ trưởng Thương mại dẫn đầu vào tháng 4/1992; Phái đoàn cấp cao do ngài Abdul-Wahhab Bin Abdul-Salam Attar, Bộ trưởng Kế hoạch dẫn đầu vào tháng 12/1992; Phái đoàn cấp cao do Hoàng Thái tử Turki Bin Faisal Bin Abdul-Aziz dẫn đầu vào tháng 7/1993; Phái đoàn cấp cao do ngài Hisham Mohieddin Nazer, Bộ trưởng Tài nguyên và Dầu lửa và ngài Abdul-Wahhab Bin Abdul-Salam Attar, Bộ trưởng Kế hoạch dẫn đầu vào tháng 6/1994; Phái đoàn cấp cao do ngài Saud Faisal, Bộ trưởng Ngoại giao dẫn đầu vào tháng 3/1996; Phái đoàn cấp cao do ngài Mohammad Bin Ahmad Al-Rasheed, Bộ trưởng Giáo dục vào tháng 6/1997. Trong năm 1998 cũng có nhiều cuộc viếng thăm khác của Ả-rập Xê-ut, tiêu biểu là phái đoàn cấp cao do Tiểu vương Riyadh Salman và Hoàng Thái tử Abdullah dẫn đầu. Phái đoàn cấp cao do ngài Al-Gosaibi, Bộ trưởng Kế hoạch Kinh tế quốc gia dẫn đầu vào tháng 5/2002. Trong năm 2003, phái đoàn cấp cao do ngài Al-Gosaibi, Bộ trưởng Kế hoạch Kinh tế quốc gia và ngài Dr. Yamani, Bộ trưởng Thương mại và Công nghiệp dẫn đầu. Tháng 4/2004, phái đoàn cấp cao do ngài Al-Naimi, Bộ trưởng Dầu mỏ và Khoáng sản dẫn đầu. Phái đoàn cấp cao do ngài Dr. Yamani, Bộ trưởng Thương mại và Công nghiệp dẫn đầu vào tháng 8/2005. Phái đoàn cấp cao do Hoàng Thái tử Sultan Bin Abdulaziz Al-Saud dẫn đầu vào tháng 6/2006 và Phái đoàn do Bộ trưởng Dầu mỏ và Khoáng sản Al-Naimi tới thăm và làm việc ở Nhật Bản vào tháng 3/2007.

Về phía Nhật Bản, có phái đoàn do ngài Thủ tướng Toshiki Kaifu và ngài Taro Nakayama, Bộ trưởng Ngoại giao dẫn đầu vào

tháng 12/1990; Phái đoàn do ngài Kozo Watanabe, Bộ trưởng Công thương dẫn đầu vào tháng 1/1992; Phái đoàn do Hoàng Thái tử và phu nhân Naruhito vào tháng 2/1994; Phái đoàn do ngài Thủ tướng Tomiichi Murayama dẫn đầu vào tháng 6/1995; Phái đoàn do ngài Takashi Kosugi, Bộ trưởng Giáo dục và phái đoàn do ngài Thủ tướng Ryutaro Hashimoto dẫn đầu vào tháng 12/1997. Năm 1999, có phái đoàn do ngài Mitsuo Horiuchi, Bộ trưởng Công thương và ngài Tổng thư ký Ngoại giao Chính phủ Nobutaka Machimura dẫn đầu. Năm 2001, có phái đoàn do ngài Yohei Kono, Bộ trưởng Ngoại giao; Phái đoàn do ngài Masahiko Koumura - phái viên toàn quyền của thủ tướng Kozumi, thứ trưởng Ngoại giao; Phái đoàn cấp cao nhất chính phủ do ngài Thủ tướng Junichiro Koizumi dẫn đầu vào tháng 9/2005; Phái đoàn cấp cao do ngài Shoichi Nakagawa, Bộ trưởng Nông - Lâm - Thủy sản dẫn đầu vào tháng 4/2006 và phái đoàn do Thái tử Sultan Bin Abdul-Aziz Al-Saud dẫn đầu vào tháng 11/2006.

Trong chuyến thăm Ả-rập Xê-ut năm 1997, Thủ tướng Nhật Bản Ryutaro Hashimoto đã kêu gọi một sự hợp tác chiến lược mang khẩu hiệu "*Quan hệ toàn diện hướng tới thế kỷ XXI*" giữa Nhật Bản và Ả-rập Xê-ut, bao gồm các lĩnh vực chủ chốt như: chính trị, kinh tế, năng lượng... Năm 1998, Hoàng Thái tử Abdullah và ngài Thủ tướng Keizo Obuchi đã ký kết một chương trình hợp tác nghị sự giữa Nhật Bản và Ả-rập Xê-ut. Năm 2001, Bộ trưởng Ngoại giao Nhật Bản Yohei Kono đã tới thăm Ả-rập Xê-ut và cùng thống nhất hành động theo hai lĩnh vực: *Thứ nhất*, thúc đẩy đàm thoại với thế giới đạo Hồi; *Thứ hai*, phát triển nguồn nước và cùng được tham gia trong các cuộc đàm thoại chính trị trong gia đình Hoàng gia Ả-rập. Trong năm 2005, Nhật Bản và Ả-rập

Xêut đã kỷ niệm trọng đại 50 năm ngày thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước. Trong thời gian này Thủ tướng Junichiro Koizumi và Hoàng thái tử Abdullah đã cùng tổ chức sự kiện trọng đại này ở Riyadh và tại đây ngài Koizumi đã hỗ trợ Ả-rập Xêut trong tiến trình gia nhập WTO. Năm 2006, Hoàng thái tử Sultan Bin Abdul-Aziz Al-Saud cũng đã có cuộc viếng thăm chính thức Nhật Bản. Trong các buổi tiếp kiến, hai nhà lãnh đạo đã cùng phê chuẩn cam kết đề nỗ lực thực hiện các chương trình hợp tác chung giữa hai nước từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao đến nay, cùng xác định vai trò của khu vực kinh tế tư nhân trong việc nâng cao quan hệ kinh tế song phương và tạo điều kiện thuận lợi cho hợp tác khu vực tư nhân giữa hai nước. Thêm vào đó, hai nhà lãnh đạo cùng xác định tầm quan trọng của hợp tác đầu tư vì lợi ích phát triển chung giữa hai nước, đặc biệt trong các hoạt động thương mại và đầu tư trong lĩnh vực dầu lửa. Trong quan hệ ngoại giao, Nhật Bản luôn ủng hộ đường lối cải cách, mở cửa của Ả-rập Xêut trong thời gian gần đây, ủng hộ và hỗ trợ Ả-rập Xêut gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) năm 2005. Nhật Bản cũng rất coi trọng quan hệ với Ả-rập Xêut, lấy lợi ích và mục tiêu lâu dài làm trọng. Ả-rập Xêut cũng ủng hộ Nhật Bản làm thành viên thường trực Hội đồng Bảo an Liên hiệp quốc mở rộng.

Tình bạn hữu nghị giữa Nhật Bản và Ả-rập Xêut đã trải qua hơn một nửa thế kỷ kể từ khi hai nước chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao chính thức từ năm 1955 là rất vững chắc và không gì thay đổi được. Quan hệ này được xây dựng dựa trên những giá trị và lợi ích chung giữa hai nước. Liên tục từ ngày thiết lập quan hệ ngoại giao, nhất là từ năm 1990 trở lại đây, có rất nhiều phái đoàn ngoại giao cấp cao giữa hai nước viếng thăm qua lại lẫn nhau.

Chuyến thăm viếng chính thức giữa gia đình hoàng gia và các phái đoàn cấp cao của chính Phủ hai nhà nước đã góp phần củng cố quan hệ tốt đẹp này. Về khía cạnh chính trị, Nhật Bản đóng vai trò trung tâm trong khu vực châu Á và trên thế giới. Ả-rập Xêut cũng đóng một vai trò trung tâm trong Hội đồng Hợp tác vùng Vịnh cũng như trong khu vực Trung Đông. Đây là ngôi nhà chung cho các tín đồ Hồi giáo trên thế giới, hằng năm có hàng triệu tín đồ Hồi giáo trên khắp thế giới hành hương về vùng thánh địa này. Nhật Bản và Ả-rập Xêut sẽ cùng nỗ lực trong các vấn đề về tiến trình hòa bình, ổn định chính trị, chống khủng bố và các vấn đề nổi cộm khác trong khu vực Trung Đông như: xung đột Israel - Palestine, vấn đề hoà bình ở Iraq và tình hình hạt nhân ở Iran v.v.... Ngoài ra hai nước sẽ hợp tác phát triển nguồn nhân lực, mở rộng sự hiểu biết giữa thế giới Ả-rập và Nhật Bản. Về khía cạnh kinh tế, Nhật Bản là đối tác thương mại lớn thứ hai của Ả-rập Xêut. Hai quốc gia sẽ cùng thúc đẩy đầu tư trong các dự án dầu lửa trong thời gian tới. Nhật Bản sẽ giúp Ả-rập Xêut phát triển cơ sở hạ tầng, giao thông và xây dựng các khu công nghiệp cao... Hiện nay Ả-rập Xêut là quốc gia cung cấp tới 1/3 nguồn năng lượng cho nhu cầu tiêu dùng của Nhật Bản và quốc gia có nền kinh tế lớn thứ hai thế giới này cam kết sẽ hỗ trợ công nghệ cho sự phát triển kinh tế của Ả-rập Xêut.

2. Quan hệ hợp tác đầu tư

Nhật Bản là nước rất nghèo nàn về tài nguyên ngoại trừ gỗ và hai san, trong khi dân quá đông, phần lớn nguyên nhiên liệu phục vụ cho sản xuất và tiêu dùng của người dân phải nhập khẩu. Nhật Bản được biết đến là nước có nền kinh tế công nghiệp - tài chính - thương mại - dịch vụ - khoa học kỹ thuật lớn đứng thứ hai trên thế giới sau Mỹ vì thế cường quốc này

không tránh khỏi tình trạng ngày càng thiếu hụt nguồn năng lượng trong quá trình phát triển kinh tế của mình.

Hiện nay Nhật Bản đang tăng cường quan hệ hợp tác trong lĩnh vực dầu khí để đảm bảo an ninh nguồn năng lượng quốc gia, hợp tác cùng Ả-rập Xê-út và các nước Trung Đông trong việc đảm bảo an ninh dầu lửa và chống khủng bố phá hoại các giếng lọc dầu ở các quốc gia này, bởi điều đó sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến nguồn cung cấp 90% lượng dầu lửa nhập khẩu của Nhật Bản. Nhật Bản là nước nhập khẩu toàn bộ dầu lửa cho nguồn tiêu dùng trong nước, là nước tiêu thụ dầu lửa lớn thứ bảy trên thế giới sau Mỹ và Trung Quốc. Tổng sản lượng tiêu dùng dầu lửa của Nhật Bản chiếm 90% nhập khẩu từ khu vực Trung Đông, chiếm 75% lượng dầu mỏ nhập khẩu từ khu vực Hội đồng Hợp tác vùng Vịnh (GCC) và 2/3 trong số đó là từ Ả-rập Xê-út. Trong năm 2007, Ả-rập Xê-út là nước cung cấp dầu lửa lớn nhất cho Nhật Bản, cung cấp 458 triệu thùng, chiếm 30% tổng khối lượng nhập khẩu dầu lửa Nhật Bản; tiếp theo là UAE, cung cấp 387 triệu thùng, chiếm 25.4%; thứ ba là Iran, cung cấp 176 triệu thùng, chiếm 11.5%. Năm 2008, mặc dù nền kinh tế thế giới, có sự suy thoái lớn do vấn đề khủng hoảng tài chính thế giới song Ả-rập Xê-út vẫn tiếp tục dẫn đầu trong cung ứng dầu lửa cho Nhật Bản với 441 triệu thùng¹. Dự kiến, công suất khai thác dầu thô của Ả-rập Xê-út đến năm 2009 sẽ tăng trên 14%, từ 11 triệu thùng/ngày hiện nay lên 12,5 triệu thùng/ngày. Bộ Xăng dầu Ả-rập Xê-út cũng có thể tiếp tục đầu tư 8,5 tỷ USD để nâng công suất lên 13,05 triệu thùng/ngày vào năm 2013 và thậm chí có thể đảm bảo sản lượng ổn định 15 triệu thùng/ngày nếu cần. Điều này sẽ đảm bảo cho việc cung cấp ổn định nguồn năng lượng phục vụ cho nền kinh tế Nhật Bản nói riêng và nền kinh tế thế giới nói chung.

Công ty dầu mỏ Saudi Aramco là công ty dầu mỏ lớn nhất thế giới, hiện nay công ty này đang hợp tác với Công ty Showa Shell Nhật Bản để vận chuyển xuất khẩu 300.000 thùng dầu thô/ngày tới Nhật Bản và công ty cũng liên doanh với Công ty hoá chất Sumitomo thực hiện dự án khu công nghiệp phức hợp dầu lửa Petro-Rabigh ở Ả-rập Xê-út với tổng vốn đầu tư trị giá 9.8 tỷ USD với tỷ lệ tương ứng 60:40. Năm 2003, Tập đoàn Toshiba đã hợp tác với Kazatomprom nhằm hỗ trợ công nghệ để xây dựng một nhà máy sản xuất dầu thơm cho máy bay để gia tăng giá trị xuất khẩu dầu cao cấp của Ả-rập Xê-út. Dự án nhà máy lọc dầu Sharq được xây dựng năm 2005 đã được Công ty phát triển dầu khí Nhật Bản (JPDC) và Tập đoàn công nghiệp cơ bản Ả-rập (SABIC) liên kết hợp tác. Dự án này sẽ được xây dựng ở thành phố Jeddah Ả-rập Xê-út và dự kiến hoàn thành đi vào hoạt động trong năm 2007 với tổng vốn đầu tư trị giá 1.8 tỷ USD.

Ngày 9/06/2004, Nhật Bản cũng bắt đầu tiến hành đàm phán Hiệp định Thương mại tự do (FTA) với GCC và chính thức ký kết vào tháng 12/2005. Hiện nay, Nhật Bản bắt đầu có những chính sách ưu tiên trong việc ký kết FTA với các quốc gia giàu tài nguyên trong tổ chức GCC, đặc biệt là Ả-rập Xê-út để tăng cường hợp tác với Ả-rập Xê-út và đảm bảo an ninh năng lượng ổn định dài lâu.

Trong một cuộc phỏng vấn với Đại sứ Nhật Bản Shigeru Nakamura ngày 06/03/2006 tại Riyadh, ông cho rằng: "*chính sách hướng về phía Đông của Ả-rập Xê-út sẽ đưa quan hệ hai nước lên một tầm cao mới*". Ông cũng đưa ra con số 9.8 tỷ USD trong dự án Petro-Rabigh được liên doanh giữa Công ty dầu khí Sumitomo Nhật Bản và Saudi Aramco là một minh chứng cho sự hợp tác đó. Đây sẽ là dự án liên doanh lọc dầu và hóa dầu lớn nhất từ

trước đến nay giữa hai nước. Nhà máy này sẽ sản xuất ra 2.4 triệu tấn chất hóa lỏng và chất rắn hóa dầu cùng với một lượng lớn xăng dầu và các sản phẩm hóa dầu khác. Dự án dự kiến hoàn thành vào cuối năm 2009².

Trong chuyến thăm chính thức tới Ả-rập Xê-út vào ngày 15/4/2006, trong bài phát biểu của Thủ tướng Nhật Bản Abe tại Riyadh có đoạn: “*Quan hệ giữa hai nước không bị giới hạn ở bất kỳ điều kiện chính trị nào. Nhưng chúng ta không nghi ngờ rằng, nguồn năng lượng dầu mỏ chính là nhân tố chính trong quan hệ tốt đẹp và bền chặt giữa Nhật Bản và Ả-rập Xê-út. Đây là hợp tác bình đẳng và vì lợi ích chung cho cả hai dân tộc*”³. Tại đây Thủ tướng Shinzo Abe đã đề xuất với Vua Abdullah về việc mở kho dự trữ dầu chiến lược ở thành phố Okinawa, miền Nam Nhật Bản. Nhà Vua Abdullah cũng đồng ý với đề xuất này và sẽ kiểm tra giám sát trực tiếp việc triển khai kế hoạch một cách cụ thể. Kế hoạch lập kho dự trữ dầu lựa được đề ra để làm tăng thêm quan hệ tương thuộc giữa hai nước và đảm bảo ổn định nguồn cung dầu mỏ cho Nhật Bản. Cả Nhật Bản và Ả-rập Xê-út đang trông

chờ những lợi ích từ việc lập kho dầu chiến lược tại Nhật Bản. Điều này sẽ tạo cho Ả-rập Xê-út một vị thế thương mại mới trong khu vực châu Á. Hiện tại, Nhật Bản đang dự trữ khoảng 5.25 triệu kilôlít dầu, nó đủ cung cấp lượng tiêu dùng của Nhật⁴. Gần đây nhất vào ngày 18/08/2008, Đại sứ Nhật Bản Shigeru Nakamura và ngài Abdullah bin Mohammed Nur Rehami, Chủ tịch Hội cơ quan chung về khoa học dân dụng Ả-rập Xê-út đã cùng nhau ký kết bản thoả thuận hợp tác trong ngành dịch vụ hàng không⁵. Có thể nói, các cuộc thăm viếng giữa chính phủ Nhật Bản tới Ả-rập Xê-út trong những năm gần đây thực chất là “*ngôi giao dầu lửa*”.

3. Quan hệ thương mại

Nhật Bản là đối tác thương mại lớn thứ hai của Ả-rập Xê-út chỉ sau Mỹ (bảng 1). Ả-rập Xê-út cũng là một tác nhân chính trong sự phát triển thương mại toàn cầu, đứng thứ 12 trên thế giới. Quốc gia Hồi giáo này cũng là đối tác thương mại lớn nhất của Nhật Bản trong khu vực GCC, Trung Đông cũng như khu vực Trung Đông và Bắc Phi (MENA).

Bảng 1. Tình hình xuất nhập khẩu giữa Ả-rập Xê-út và Nhật Bản

Triệu USD

Năm	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kim ngạch thương mại	8355.84	10172.39	15444.86	13906	14236.18	16973.85	17261.36	18598.59	11523.08	58300
Xuất khẩu	5778	7599	12287.9	10427	10661	13154.98	13248.86	13607.57	8004.36	50500
Nhập khẩu	2577.63	2573.36	3156.92	3478.301	3575.11	3818.877	4012.5	4991	3518.71	7800
Cán cân thương mại	3200,57	5025.66	9131	6949,4	7085.95	9336.1	9236.35	8616.54	4485.65	42700

Nguồn: Phòng thương mại quốc tế – Bộ công thương Ả-rập Xê-út

Ả-rập Xê-út hợp tác với Nhật Bản trong hầu hết các lĩnh vực về kinh tế, chính trị và điều đó

đã đạt được sự thân hữu bền chặt giữa hai nước. Quan hệ này được dựa trên sự tôn trọng

lẫn nhau và vì lợi ích chung của nhau. Quan hệ hợp tác thương mại giữa hai nước luôn bổ sung cho nhau. Ảp Xêut cung cấp cho Nhật Bản 35% nhu cầu dầu lửa. Nhật Bản cũng cung cấp cho Ảp Xêut các mặt hàng về máy móc thiết bị công nghiệp. Nhật Bản đã ủng hộ Ảp Xêut gia nhập vào tổ chức thương mại lớn nhất toàn cầu - WTO trong năm 2005. Điều này có tác dụng mở rộng hơn nữa quan hệ hợp tác thương mại giữa Nhật Bản - Ảp Xêut, đặc biệt mở rộng thêm các mặt hàng phi dầu mỏ.

Quan hệ thương mại giữa hai nước liên tục gia tăng. Nhật Bản xuất khẩu sang Ảp Xêut chủ yếu là các sản phẩm thiết bị máy móc, sản phẩm chế tạo, thực phẩm chế biến, hải sản, gỗ vv... các sản phẩm máy móc, thiết bị điện tử, xe cộ chiếm tỷ trọng cao nhất trong các mặt hàng xuất khẩu tới Ảp Xêut, chiếm 76,2% giá trị nhập khẩu tương đương với 11,9 tỷ USD, tăng 16,7% so với năm 2005.

Nhật bản là đối tác lớn thứ hai trong thời gian dài của Ảp Xêut (chỉ sau Mỹ). Bảng 1 cho thấy, khối lượng thương mại giữa hai nước đạt từ 8355,84 triệu USD trong năm 1999 tăng lên 18598,59 triệu năm 2006. Cán cân thương mại Ảp Xêut luôn thặng dư và gia tăng, từ 3200,57 triệu USD năm 1999 đến 8616,54 triệu USD năm 2006. Xuất khẩu của Ảp Xêut tăng từ 5778 triệu USD năm 1999 tới 13607,57 năm 2006, tăng 235%. Nhập khẩu của Ảp Xêut cũng tăng từ 2577,63 triệu USD năm 1999 đến 4991 triệu Riyadh năm 2006, tăng 193%. Mặc dù năm 2007 có phần làm gián đoạn bước tiến vùn vụt trong giá trị thương mại giữa hai nước, tuy nhiên nó dường như lại là bước chạy đà cho sự tăng vọt kỷ lục trong lịch sử quan hệ thương mại Ảp Xêut - Nhật Bản cho tới nay. Điều này càng khẳng định mối quan hệ thật sự bền chặt giữa hai nước

khi đây là giai đoạn khó khăn nhất của kinh tế thế giới trước khủng hoảng kinh tế toàn cầu.

Kim ngạch xuất khẩu của Ảp Xêut sang Nhật Bản chủ yếu là dầu lửa và sản phẩm hóa dầu, chiếm 98,9% tổng kim ngạch xuất khẩu, các sản phẩm xuất khẩu còn lại chỉ là các sản phẩm nguyên liệu dẻo chiếm tỷ trọng rất nhỏ. Năm 2007, giá trị xuất khẩu dầu và các sản phẩm dầu mỏ của Ảp Xêut sang Nhật Bản giảm còn 40,7 tỷ USD. Năm 2008, mặc dù chịu tác động của khủng hoảng tài chính toàn cầu nhưng lượng dầu xuất khẩu của Ảp Xêut vào Nhật Bản tăng hơn so với 2007 với tổng giá trị khoảng 48 tỷ USD⁶. Đây là cơ sở làm gia tăng tổng khối lượng thương mại giữa hai quốc gia. Ảp Xêut mong muốn gia tăng khối lượng thương mại từ phía Nhật Bản, không chỉ trong lĩnh vực dầu lửa mà còn ở các lĩnh vực khác, cụ thể như chế tạo máy móc, cơ khí, rôbốt, thủy sản, các mặt hàng tiêu dùng để giảm phụ thuộc nặng nề vào nguồn dầu lửa và gia tăng cơ hội việc làm cho người dân Ảp Xêut⁷.

Trong các chuyến thăm viếng chính thức lẫn nhau giữa hai nước. Hợp tác thương mại luôn là tâm điểm trong các cuộc thảo luận giữa các nhà lãnh đạo cấp cao, hai nước mong muốn mở rộng hơn nữa hợp tác thương mại phi dầu mỏ. Nhật Bản sẽ hỗ trợ Ảp Xêut đầu tư vào các dự án phi dầu mỏ mà quốc gia này có khả năng cạnh tranh như: sản xuất nhựa, xây dựng, điện tử và các mặt hàng tiêu dùng.

Chuyến viếng thăm lịch sử của Hoàng Thái tử Sultan Bin Abdulaziz Al-Saud tới Tokyo trong tháng 6/2006 mở ra một chương mới trong quan hệ Nhật Bản- Ảp Xêut. Rất nhiều các công ty Nhật Bản đang muốn mở rộng liên kết kinh doanh với các công ty ở vương quốc và hai nước đã cam kết "sự hợp tác chiến lược hợp tác thương mại đa lĩnh vực". Trong thời

gian viếng thăm này, một diễn đàn doanh nghiệp các ngành phi dầu lửa giữa hai nước diễn ra tại Jeddah, có nhiều đại diện các tập đoàn tên tuổi trên thế giới ở Nhật Bản đã đến tham dự như: Sony, Toshiba, Canon và Fujitsu và các đại diện ngân hàng, các ngành công nghiệp nặng, công nghiệp ô tô và ngành công nghiệp máy bay đã tham dự diễn đàn này.

Đề cùng cố hơn nữa quan hệ trong các lĩnh vực thương mại, chính phủ Nhật Bản đã ký kết Hiệp ước thương mại tự do (FTA) với các nước GCC, đây là một bước đệm trong quan hệ thương mại tốt đẹp hơn giữa Nhật Bản - Ả-rập Xêút. Nhật Bản sẽ tiếp tục thúc đẩy hợp tác công nghệ và phát triển nguồn nhân lực, là

một thế mạnh của Nhật Bản với Ả-rập Xêút như trao đổi văn hoá, trao đổi học giả, trao đổi giảng viên các trường đại học, mở nhiều các suất học bổng về các lĩnh vực kinh tế - công nghệ cho các sinh viên Ả-rập Xêút. Đây chính là một tâm điểm hợp tác mới và quan trọng trong tiến trình hợp tác dài lâu giữa hai nước. Hai nước cùng đề xuất cho việc gửi các chuyên gia Ả-rập tới Nhật Bản cho các chương trình đào tạo chuyên gia khai thác dầu khí và phát triển công nghệ. Nhật Bản cũng hứa giúp đỡ Nhật Bản phát triển các chuyên gia trong lĩnh vực thương mại và đầu tư, cũng như tăng cường tài chính cho việc hỗ trợ phát triển cơ sở hạ tầng cho Ả-rập Xêút.

Chú thích:

¹ Nguồn: <http://www.zawya.com/printstory.cfm?storyid=ZAWYA20090702061912&l=061900090702>

² Nguồn: <http://www.susris.org>

³ Nguồn: *Aráp News*

⁴ Nguồn: http://www.enecho.meti.go.jp/topics/energy-in-japan/energy2006Epdf/p2122_energy2006E-9.pdf

⁵ Nguồn: http://www.mofa.go.jp/announce/announce/2008/8/1182668_1040.html

⁶ Nguồn: <http://www.zawya.com/printstory.cfm?storyid=ZAWYA20090702061912&l=061900090702>

⁷ Nguồn: *Tổ chức hợp tác thương mại Jetro*

Tài liệu tham khảo

1. *50 years of relationship: Cooperation in the 21st century between Saudi Arabia and Japan*, theo <http://www.saudiembassy.or.jp/En/index.htm>
2. *Diplomatic Relations between Saudi - Japan*, theo <http://www.saudiembassy.or.jp/50years/En/3.htm>
3. *Saudi Arabian-Japanese Economic Relations*, theo <http://www.saudiembassy.or.jp/50years/En/4.htm>
4. *Saudi Arabia - Japan Relations*, theo <http://www.saudi-us-relations.org/about/index.html>
5. *Saudi Arabia - Japan trade & Industry Cooperation*, theo Ministry of Electricity and Water website <http://www.mowrb.gov.sa/>